

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Adroddiad Blynyddol ar Fân-ddaliadau Awdurdodau Lleol yng Nghymru 2020-2021 (Diwygiedig)

Adroddiad Blynyddol ar Fân-Ddaliadau yng Nghymru 1 Ebrill 2020 – 31 Mawrth 2021

Cyflwyniad

Mae dyletswydd statudol ar Weinidogion Cymru o dan adran 59(2) o Ddeddf Amaethyddiaeth 1970 i gyhoeddi adroddiad ar eu gweithgareddau, a gweithgareddau awdurdodau lleol, mewn perthynas â mân-ddaliadau yng Nghymru. Trosglwyddwyd y ddyletswydd hon yn wreiddiol i Gynulliad Cenedlaethol Cymru gan Orchymyn Trosglwyddo Swyddogaethau 1999 (1999/672) ac mae'n arferadwy bellach gan Weinidogion Cymru yn rhinwedd paragraff 30 o Atodlen 11 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

Mae'r adroddiad yn darparu gwybodaeth ystadegol am nifer y mân-ddaliadau sy'n eiddo i awdurdodau mân-ddaliadau a'u harwynebedd, am denantiaethau ac am sefyllfa ariannol awdurdodau mân-ddaliadau. Mae'r adroddiad yn cwmpasu'r cyfnod o 1 Ebrill 2020 hyd 31 Mawrth 2021.

Caiff mân-ddaliadau statudol, neu ffermydd sir, eu gweinyddu dan Ran III o Ddeddf Amaethyddiaeth 1970. Dan y ddeddfwriaeth hon, mae'n ofynnol i awdurdodau mân-ddaliadau sicrhau mai eu nod cyffredinol yw darparu cyfleoedd i bobl sydd â digon o brofiad i fod yn ffermwyr ar eu cyfrif eu hunain. Mae'n rhaid i'r mân-ddaliadau allu cynnig gwaith amser llawn ar gyfer hyd at ddau o bobl, gan gynnwys y meddiannydd.

Hoffem ddiolch i'r Awdurdodau Lleol yng Nghymru sydd wedi darparu'r wybodaeth ystadegol sy'n cael ei defnyddio yn yr adroddiad.

Llywodraeth Cymru
Yr Is-adran Amaeth – Datblygu Cynaliadwy
Llawr Cyntaf
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

Man-Ddaliadau a Ddarparwyd gan Awdurdodau Lleol yng Nghymru

Arwynebedd

Ar 31 Mawrth 2021, roedd awdurdodau yng Nghymru yn berchen ar ychydig mwy na **15,865ha**, o dir oedd yn fân-ddaliadau. O hwnnw, roedd tua **13,230ha** yn cael eu gosod fel mân-ddaliadau gyda thŷ a/neu adeiladau.

Mae data o Arolwg Amaethyddol Cymru ar gyfer Mis Mehefin 2021 yn rhoi cyfanswm arwynebedd ffermydd yng Nghymru, ynghyd â thir comin, i fod yn **1.9** miliwn hectar. Felly, mae Tyddynnod Awdurdodau Lleol yn cyfrif am tua **1%** o'r tir.

Mae Tabl 1 yn dangos y sefyllfa ar gyfer awdurdodau unigol.

Daliadau

Ar 31 Mawrth 2021, roedd awdurdodau lleol yn berchen ar **969** o fân-ddaliadau. O'r rheini, roedd **604 (62%)** yn llai nag 20 hectar o faint a **230 (24%)** rhwng 20 a 40 hectar o faint. Roedd **135 (14%)** o fân-ddaliadau'n fwy na 40 o hectarau.

Mae Tabl 3 yn dangos nifer y daliadau a ddarparwyd gan awdurdodau unigol a dosbarthiad y daliadau yn ôl maint.

Tenantiaid

Roedd **886** o denantiaid ar fân-ddaliadau awdurdodau lleol ar 31 Mawrth 2021. Roedd rhai'n denantiaid ar fwy nag un fferm. Ar y **969** o ddaliadau, roedd **967** o denantiaethau: roedd **468** yn Denantiaethau Busnes Fferm, **197** yn Denantiaethau'r Ddeddf Daliadau Amaethyddol a **302** yn denantiaethau eraill. Yn 2020-21, rhoddwyd, **200** no denantiaethau newydd, **21** i ffermwyr newydd, **179** i ffermwyr oedd eisoes yn denantiaid a daeth **30** o denantiaethau i ben.

Ceir ffigurau manwl yn Nhablau 4 a 5.

Sefyllfa Ariannol Awdurdodau

Dangosodd cyfanswm cyfrif refeniw awdurdodau mân-ddaliadau yng Nghymru yn y flwyddyn a ddaeth i ben ar 3 Mawrth 2021 incwm o **£4,184,851.36** o'i gymharu â chyfanswm gwariant o **£1,430,959.42** gan roi gwarged o **£2,753,891.94**.

Mae Tabl 6 yn crynhoi cyfrifon refeniw cyfun yr awdurdodau ar gyfer y flwyddyn.

Gwybodaeth Ystadegol am Fân-ddaliadau a ddarparwyd gan Awdurdodau Lleol yng Nghymru

Tabl 1: Arwynebedd mân-ddaliadau yr oedd awdurdodau mân-ddaliadau'n berchen arnynt ar 31 Mawrth 2021

Awdurdod Unedol	Tir ar osod fel mân-daliad (hectar)	Tir a ddelir ond nid fel mân-daliad (hectar)	Cyfanswm tir mân-ddaliadau (hectar)	Rhent o dir ar osod fel mân-ddaliad (£)	Rhent o gyfanswm tir mân-ddaliadau (£)	Cyfanswm Rhent (£)
Abertawe	0.00	153.81	153.81	£0.00	£33,972.00	£33,972.00
Blaenau Gwent	0.00	183.87	183.87	£0.00	£16,315.00	£16,315.00
Bro Morgannwg	44.76	3.89	48.65	£11,577.00	£3,456.50	£15,033.50
Caerdydd	18.00	0.00	18.00	£12,250.00	£0.00	£12,250.00
Caerffili	39.00	111.00	150.00	£3,000.00	£15,179.00	£18,179.00
Casnewydd	101.56	81.43	182.99	£25,780.00	£18,035.00	£43,815.00
Castell-nedd Port Talbot	0.00	184.59	184.59	£0.00	£27,439.00	£27,439.00
Ceredigion	267.00	21.00	288.00	£60,750.00	£1,466.00	£62,216.00
Conwy	271.16	0.00	271.16	£67,431.00	£0.00	£67,431.00
Gwynedd	1,155.58	57.23	1,212.81	£231,341.00	£7,500.00	£238,841.00
Merthyr Tudful	0.00	31.97	31.97	£0.00	£5,438.00	£5,438.00
Pen-y-bont ar Ogwr	0.00	39.87	39.87	£0.00	£500.00	£500.00
Powys	4,228.30	205.39	4433.69	£1,180,208.85	£10,382.00	£1,190,590.85
Rhondda Cynon Taf	0.38	0.00	0.38	£4,000.00	£0.00	£4,000.00
Sir Benfro	1,507.00	564.00	2,071.00	£410,280.00	£120,382.50	£530,662.50
Sir Ddinbych	754.00	85.45	839.45	£159,908.00	£33,759.00	£193,667.00
Sir Fynwy	867.14	169.00	1,036.14	£222,994.50	£24,897.05	£247,891.55
Sir Gaerfyrddin	1,016.00	343.00	1,359.00	£242,180.00	£57,815.00	£299,995.00
Sir y Fflint	478.19	170.37	648.56	£102,048.00	£34,347.00	£136,395.00
Tor-faen	0.00	56.70	56.70	£0.00	£12,082.00	£12,082.00
Wrecsam	226.61	84.05	310.66	£41,624.00	£810.00	£42,434.00
Ynys Môn	2,255.79	88.61	2,344.40	£526,721.00	£21,300.12	£548,021.12
CYFANSWM CYMRU	13,230.47	2,635.23	15,865.70	£3,302,093.35	£445,075.17	£3,747,168.52

Tabl 2: Tir a gaffaelwyd neu a waredwyd gan awdurdodau tyddynnod ar 31 Mawrth 2021

Awdurdod Unedol	Tir wedi'i gaffael				Tir wedi'i waredu			
	Newydd ei gaffael (wedi'i brynu neu ei feddiannu etc) (hectar)	Wedi'i brynu ond wedi bod ar lês cyn hynny (hectar)	Cyfanswm (hectar)	Pris (£)	Wedi werthu, ei feddiannu, ei gyfnewid etc (hectar)	Tir ar lês wedi'i ildio (hectar)	Cyfanswm (hectar)	Derbyniadau (£)
Sir Ddinbych	0.00	0.00	0.00	0.00	52.19	0.00	52.19	£995,000.00
Sir y Fflint	0.00	0.00	0.00	0.00	3.92	0.00	3.92	£94,716.00
Sir Fynwy	0.00	0.00	0.00	0.00	19.30	0.00	19.30	£282,000.00
Powys	0.00	0.00	0.00	0.00	7.49	0.00	7.49	£595,000.00
Torfaen	0.00	0.00	0.00	0.00	29.54	0.00	29.54	£1,100,000.00
CYFANSWM CYMRU	0.00	0.00	0.00	0.00	112.44	0.00	112.44	£3,066,716.00

Ni fu gweithgarwch ar dir yr awdurdodau canlynol yn y flwyddyn:

Abertawe
 Blaenau Gwent
 Bro Morgannwg
 Caerdydd
 Caerffili
 Casnewydd
 Castell-nedd Port Talbot
 Ceredigion
 Conwy
 Gwynedd
 Merthyr Tudful
 Pen-y-bont ar Ogwr
 Rhondda Cynon Taf
 Sir Benfro
 Sir Gaerfyrddin
 Wrecsam
 Ynys Môn

Tabl 3: Dadansoddiad o'r mân-ddaliadau yn ôl maint ar 31 Mawrth 2021

Awdurdod Unedol	Nifer y Daliadau								Cyfanswm Daliadau
	Â Thŷ ac Adeiladau				Ffermydd Tir yn Unig				
	0-20	20-40	Dros 40	C'swm	0-20	20-40	Dros 40	C'swm	
Abertawe	0	0	0	0	43	0	0	43	43
Blaenau Gwent	0	0	0	0	126	1	0	127	127
Bro Morgannwg	3	0	0	3	3	0	0	3	6
Caerdydd	2	0	0	2	0	0	0	0	2
Caerffili	0	1	0	1	27	0	0	27	28
Casnewydd	1	3	0	4	2	0	1	3	7
Castell-nedd Port Talbot	0	0	0	0	34	3	1	38	38
Ceredigion	3	8	0	11	4	0	0	4	15
Conwy	6	3	2	11	0	0	0	0	11
Gwynedd	1	7	31	39	7	0	1	8	47
Merthyr Tudful	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pen-y-bont ar Ogwr	0	0	0	0	1	0	0	1	1
Powys	41	71	29	141	32	1	1	34	175
Rhondda Cynon Taf	0	0	0	0	62	0	0	62	62
Sir Benfro	4	25	15	44	65	3	1	69	113
Sir Ddinbych	1	6	9	16	11	2	1	14	30
Sir Fynwy	4	11	9	24	34	6	0	40	64
Sir Gaerfyrddin	0	12	12	24	18	3	2	23	47
Sir y Fflint	0	13	2	15	5	1	1	7	22
Tor-faen	0	0	0	0	26	1	1	28	28
Wrecsam	3	5	1	9	2	2	0	4	13
Ynys Môn	20	41	15	76	13	1	0	14	90
CYFANSWM CYMRU	89	206	125	420	515	24	10	549	969

Tabl 4: Dadansoddiad o'r mân-ddaliadau yn ôl tenantiaid a thenantiaethau ar 31 Mawrth 2021

Awdurdod Unedol	Nifer y tenantiaid				Tenantiaeth			
	Hectarau				FBT	AHA	Arall	C'swm
	0-20	20-40	Dros 40	C'swm				
Abertawe	42	0	0	42	42	0	0	42
Blaenau Gwent	126	1	0	127	0	0	127	127
Bro Morgannwg	6	0	0	6	1	2	3	6
Caerdydd	2	0	0	2	1	1	0	2
Caerffili	27	1	0	28	12	2	14	28
Casnewydd	3	3	1	7	3	4	0	7
Castell-nedd Port Talbot	26	3	1	30	3	2	25	30
Ceredigion	7	8	0	15	5	8	2	15
Conwy	6	3	2	11	5	5	1	11
Gwynedd	8	7	32	47	29	16	1	46
Merthyr Tudful	13	0	0	13	0	0	13	13
Pen-y-bont ar Ogwr	1	0	0	1	1	0	0	1
Powys	52	65	30	147	133	35	5	173
Rhondda Cynon Taf	62	0	0	62	1	0	61	62
Sir Benfro	69	28	16	113	93	20	0	113
Sir Ddinbych	12	8	10	30	24	5	1	30
Sir Fynwy	4	11	9	24	15	31	20	66
Sir Gaerfyrddin	18	15	14	47	38	9	0	47
Sir y Fflint	0	14	3	17	16	7	0	23
Tor-faen	26	1	1	28	0	2	26	28
Wrecsam	3	5	1	9	1	5	3	9
Ynys Môn	24	42	14	80	45	43	0	88
CYFANSWM CYMRU	537	215	134	886	468	197	302	967

Tabl 5: Tenantiaethau a roddwyd gan awdurdodau mân-ddaliadau am y tro cyntaf a'r rhai a gafodd eu terfynu yn ystod y flwyddyn yn diweddu 31 Mawrth 2021

Unitary Authority	Number Granted		Number Terminated
	New Entrants	Existing Tenants	
Abertawe	1	41	0
Blaenau Gwent	0	0	0
Bro Morgannwg	1	2	3
Caerdydd	0	0	0
Caerffili	2	26	2
Casnewydd	0	2	0
Castell-nedd Port Talbot	3	27	0
Ceredigion	0	0	0
Conwy	0	0	0
Gwynedd	1	0	0
Merthyr Tudful **	4	9	7
Pen-y-bont ar Ogwr	0	0	0
Powys	3	4	8
Rhondda Cynon Taf	1	61	2
Sir Benfro	1	3	1
Sir Ddinbych	0	0	2
Sir Fynwy	1	2	0
Sir Gaerfyrddin	1	0	1
Sir y Fflint	0	1	1
Tor-faen	2	0	2
Wreccsam	0	0	0
Ynys Môn	0	1	1
CYFANSWM CYMRU	21	179	30

** Merthyr Tudful – mae rhai tyddynnod yn wag dros dro oherwydd gwyradau cyfleustodau ar welliant cynllun ffordd yr A465 ac nid yw'r rhenti hyn wedi'u cynnwys yn y data. Ar ôl ei gwblhau, bydd tenantiaid yn dychwelyd i'r tyddynnod hyn.

Tabl 6: Cyfanswm cyfrif refeniw awdurdodau mân-ddaliadau ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021

Cyfrif Gweithredol	
Incwm (£)	
Rhent o Ddaliadau	£3,548,450.52
Rhenti Eraill	£234,570.14
Incwm Arall	£401,830.70
CYFANSWM INCWM	£4,184,851.36
Gwariant (£)	
Atgyweirio a Chynnal a Chadw	£985,993.31
Rhenti, Ardrethi, Blwydd-daliadau, Ffioedd Dŵr	£73,206.55
Prisiadau Net ar Hawliau Tenantiaid	£11,340.00
Rheoli'r Ystâd	£246,742.65
Gwariant Arall	£113,676.91
CYFANSWM GWARIANT	£1,430,959.42
GWARGED Y CYFRIF GWEITHREDOL	£2,753,891.94
Cyfrif Anweithredol	
Incwm (£)	
CYFANSWM	-£18,350.00
Gwariant (£)	
Costau Cefnogi Canolog	£462,802.92
Gwariant Arall	£61,693.68
CYFANSWM	£524,496.60
CYFRIF ANWEITHREDOL (DIFFYG)	-£542,846.60
Cyfrif Refeniw Net – Gwarged/(Diffyg)	
Cyfrif Gweithredol – Gwarged	£2,753,891.94
Cyfrif Anweithredol (Diffyg)	-£542,846.60
Gwarged/(Diffyg) Net	£2,211,045.34
Costau Cyfalaf	£783,288.80
Gwarged/(Diffyg) Net gan gynnwys Cyfalaf	£1,427,756.54